

Mākslas terapiju profesionālās kompetences attīstība prakses laikā

Mag.sc.sal. Inese Skukovska

Konsultanti: Mag.art., Mag.sc.sal. Jana Duhovska

PhD Hods Orkidi, Izraēla

Pētījuma aktualitāte

- **Prakse** ir ārkārtīgi **svarīgs komponents** mākslas terapiju izglītībā, tomēr tas **nav pienācīgi pētīts**. Neskatoties uz to, ka izglītības standartos ir **atrodamas** konkrētas **prasības** attiecībā uz prakses apjomu, **netiek pietiekami izsekots**, kā tās tiek realizētas programmās (Orkibi, 2012).
- Tuvāko gadu laikā RSU studiju programmā **plānotas izmaiņas**; bija **būtiski izvērtēt**, kādi uzlabojumi vēlami saistībā ar praksi.
- Latvijā līdz šim **nav veikts** neviens **pētījums**, kurš atklātu, kā topošie mākslas terapiju piedzīvo un izjūt praksi

Literatūras apskats

- **Māksla** atjaunošanās (rekreācijas) nozīmē ir ļoti **svarīga** MT profesionālās **identitātes veicinātāja** un **veicina pašlāvību uz sevi** kā MT (*Brown, 2008; Orkibi, 2012a*)
- MT prakse **prasa integrāciju** – teoriju un praksi, vārdus un tēlu, tuvību un attālumu –, kas var kļūt arī neizturama (*Edwards, 2004a*)
- Lai jaunie speciālisti izjustu lielāku pārliecinātību par savu darbu, viņiem primāri ir izprast **mākslas terapeita veiktā darba būtību**, bet metožu un tehniku apguve ir sekundāra (*Moon, 2003*). Būtības apgūvē praksei – pirmajai nopietnai saskarsmei ar darba vidi – ir milzīga nozīme

Pētījuma mērķis un jautājumi

Mērķis: **izpētīt**, kā mākslas terapijas praksē iesaistītās personas – mākslas terapijas maģistrantes (MTM) un supervizores, **pieredz praksi**, kas ir būtiska topošo mākslas terapeitu profesionālās identitātes veidošanā, kā arī, lai sniegtu ieguldījumu **mākslas terapijas izglītības tālākai attīstībai**, daloties pieredzē par gūtajām atziņām.

Jautājumi:

1. Kāda ir MTM pieredze par praksi?
2. Kā MTM pārdzīvo praksi?
3. Kāds ir supervizoru redzējums par MTM praksi?

Pētījuma metode

Pētījumam izvēlēts **fenomenoloģisks dizains**, jo tas ir piemērots veids, kādā pētīt subjektīvo pieredzi, tādejādi pietuvojoties pētāmā fenomena – prakses nozīmei.

Dalībnieki:

11 MTM, kas pieredzēja mācību praksi veselības un sociālās aprūpes iestādēs 2015.gada pavasarī

2 supervizores (RSU MT supervizores)

Procedūra:

Pilotintervija ar MTM

Vienas MTM supervizores daļēji strukturētā intervija

Fokusgrupas intervija

MTM daļēji strukturētā intervija

MTM daļēji strukturētā intervija

Otras MTM supervizores daļēji strukturētā intervija

Datu apstrāde un analīze

- Audio un video datu transkripcija
- Fokusgrupu datu transkripta analīze - **Interpretatīvās Fenomenoloģiskās analīzes metode (IFA)**, kas piemērota fokusgrupas datu analīzei (*Palmer et. al.*, 2010)
- Individuālo daļēji strukturēto interviju analīze, - **IFA**, kas piemērota interviju analīzei (*Howitt*, 2010)
- **Pieaicinātā eksperte** (LU Socioloģijas nodaļas asoc. prof. B. Bela) ievēroja tos pašus soļus datu analīzē, tikai mazākā detalizācijā

Pētījuma rezultāti

Prakses jēga

Prakse ir **pirmais praktiskais instruments**, kurā **“pielaikot” profesiju**, piedzīvot izaicinājumus, iegūt zināšanas, attīstīt prasmes un kompetenci

MTM pieredze par praksi

- **Pozitīvs** prakses **vērtējums** kopumā
- Pieejamie klienti/pacienti – **“grūti”**
- **Laiks** – daudz jāizdara, jāpaspēj īsā laikā
- Nesakārtoto **dokumentu** jautājums
- **Supervīzijas** – novērtēta iegūtā pieredze no 4 supervizoriem, kā arī norādītas grūtības pieskaņoties prasībām
- **Norises vietās** akcents uz iesaistītajiem cilvēkiem un viņu atbildībām

MTM pārdzīvojumi praksē

- **Fiziskas reakcijas** uz praksi (miega trūkums, koncentrēšanās grūtības)
- **Psihoemocionālas reakcijas** (stress, trauksme, personīgie emocionālie pārdzīvojumi, gandarījums)
- **Pozitīva atgriezeniskā saite** (ceļ pašapziņu, motivē, dod pārliecību)
- **Atbalsts** (profesionāls – supervīzijas, emocionāls - ģimene, kursa biedrenes)

Supervizoru redzējums

- Supervizori **nesagaida** pilnīgu **gatavību** no MTM praksei
- Profesijas “**pielaikošana**”
- **Personīgo kvalitāšu nepieciešamība** (atvērtība pieredzei, spēja satikties ar saviem ierobežojumiem, spēja paļauties uz sevi)
- **Profesionālo kvalitāšu trenēšana un attīstīšana**
- Nesakārtoto **dokumentu jautājums** un **izdarītie secinājumi**
- Teorētisko zināšanu integrācijai praksē **nepieciešams laiks**

Galvenie secinājumi

- Prakse **noderīga**, tajā notiek **profesionālās identitātes formēšanās**
- Darbs ar “grūtiem” pacientiem **mazina pašefektivitātes izjūtu** MTM
- Īpaši **palīdzošas** ir supervīzijas ar **mākslas tehnikām/metodēm**
- MTM piedzīvotais stress, trauksme, pārliecības trūkums **sakrīt** ar citu studējošo izjūtām
- Personīgo **kvalitāšu esamība nosaka terapeitisko efektivitāti**

Priekšlikumi

- Dot iespēju pašiem MTM **apmeklēt MT sesijas**
- Mācību procesā **vairāk iekļaut** MT tehnikas/metodes
- Emocionālu reakciju mazināšanai prakses posmā ieviest **kovīziju grupas**
- Turpmāk veikt **pētījumus** par citiem prakses posmiem (**novērošanas un pētniecības praksi**)

Pētījuma praktiskā lietderība

Pētījuma **praktiskā lietderība** saistās ar ieguldījumu **studiju programmas tālākai attīstībai**, kā arī iniciē turpmāku pētniecību

Pētījuma ierobežojumi

- Pirmā pieredze pētījuma veikšanā
- Laika ierobežojums
- Dalībnieču iesaiste rezultātu atspoguļošanā
- Maģistra darba nolikumā noteiktais maģistra darba apjoms

inese.skukovska@gmail.com